

Sygn. akt VIII U 3426/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2018 roku.

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodniczący – Sędzia S.O. Zofia Kubalska

Protokolant – sekretarz sądowy Ewelina Parol

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2017 roku w Lublinie

sprawy K. W.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o przywrócenie terminu do złożenia zaświadczenia

na skutek odwołania K. W.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 8 sierpień 2018 roku znak (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VIII U 3426/16

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 8 sierpnia 2016 roku odmówił K. W. przywrócenia terminu do złożenia zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego/oświadczenia o nie przekroczeniu kwoty należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za rok 2013. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w ustawowym terminie do dnia 31 maja 2014 roku wnioskodawczyni nie złożyła odpowiedniego zaświadczenia lub oświadczenia za 2013 rok. Organ rentowy wskazał, że okoliczności podnoszone przez wnioskodawczynię w postaci ciężkiej sytuacji rodzinnej, problemów zdrowotnych i choroby siostry nie stanowią podstawy do przywrócenia terminu do złożenia zaświadczenia. W ocenie organu nie wynika z nich, aby nie zachowanie terminu było wynikiem wystąpienia zdarzeń losowych. Organ zauważył, że wnioskodawczyni przebywała na zwolnieniu lekarskim, jednak od dnia 11 czerwca 2014 roku, a więc po terminie, do którego należało złożyć zaświadczenie. Jednocześnie w dniu 9 maja 2014 roku dokonała zmiany wpisu w (...), a więc podejmowała czynności związane z załatwianiem spraw urzędowych i prowadzeniem działalności gospodarczej (k. 159-160 akt KRUS).

Wnioskodawczyni złożyła odwołanie od powyższej decyzji, domagając się jej zmiany poprzez przywrócenie terminu do złożenia zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o nie przekroczeniu kwoty należnego podatku dochodowego za rok 2013. W uzasadnieniu argumentowała, że organ rentowy zignorował wytyczne Sądu Apelacyjnego w Lublinie wskazane w treści uzasadnienia wyroku z dnia 13 kwietnia 2016 roku, sygn. akt III AUa 1152/15 wydanego na skutek apelacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 20 października 2015 roku, w sprawie VIII U 1651/14 z odwołania K. W. przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego rolników. Zgodnie z wytycznymi Sądu Apelacyjnego organ rentowy powinien mieć na uwadze złożone przez wnioskodawczynię zaświadczenie z Urzędu Skarbowego w Ł. z dnia 7 lipca 2014 roku,

zgodnie z którym nie była zobowiązana do zapłaty podatku dochodowego z pozarolniczej działalności gospodarczej za 2013 rok. Organ powinien również wziąć pod uwagę ciężką chorobę i śmierć siostry, a także związane z tym obciążenie stanu (...) wnioskodawczyni. Wnioskodawczyni wskazywała, że jej stan psychiczny spowodowany chorobą siostry i koniecznością zajmowania się jej domem i dziećmi, doprowadził do konieczności leczenia psychiatrycznego. Wszystkie te okoliczności potęgowały złe samopoczucie wnioskodawczyni i jej niezdolność do załatwiania jakichkolwiek spraw urzędowych (odwołanie k. 2-3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie, argumentując jak w zaskarżonej decyzji (odpowiedź na odwołanie k. 7-8 a.s.).

Sąd Okręgowy w Lublinie ustalił, co następuje:

K. W. od dnia 21 stycznia 2007 roku podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników jako rolnik (karta ewidencyjna k. 1, decyzja k. 15 akt KRUS).

Od dnia 1 lutego 2013 roku podjęła wykonywanie działalności gospodarczej. We wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wskazała, że chce kontynuować ubezpieczenie społeczne rolników (wniosek o wpis do (...) k. 73-75 akt KRUS).

Decyzją z dnia 11 lutego 2013 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził spełnianie przez wnioskodawczynię warunków do dalszego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników po podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej. W punkcie 3 informacji znajdującej się na decyzji organ wskazał, że do dnia 31 maja każdego roku rolnik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą jest zobowiązany złożyć zaświadczenie naczelnika właściwego urzędu skarbowego o kwocie należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności za rok miniony. Zgodnie z informacją niedopełnienie tego obowiązku będzie skutkowało ustaniem ubezpieczenia społecznego rolników (decyzja k. 81 akt KRUS).

W trakcie prowadzenia działalności gospodarczej wnioskodawczyni w gospodarstwie rolnym pomagał jej syn oraz siostra E. K., która zamieszkiwała w odległości ok 1 km. W sierpniu 2013 roku siostra wnioskodawczyni zachorowała na (...)Z uwagi na chorobę siostry K. W., w miarę możliwości, pomagała jej przy wychowaniu 6 dzieci. W tym celu jeździła do jej domu, wykonując m.in. czynności związane z przygotowaniem posiłków. Odwiedzała również siostrę w trakcie jej hospitalizacji w W. około 2-3 razy miesięcznie (częściowo zeznania wnioskodawczyni k. 41v-42v, 122v a.s.; zeznania M. W. (1) k. 43-43v a.s.; zeznania M. M. k. 44v a.s.; zeznania M. W. (2) k. 86 a.s.).

Od czasu zachorowania siostry wnioskodawczyni nie zajmowała się prowadzeniem gospodarstwa rolnego, czym zajmował się głównie jej syn M.. Podejmował on decyzje związane z jego prowadzeniem, sporządzał także wnioski o dofinansowanie. Zajmował się również wykonywaniem obowiązków domowych, w czym pomagała mu obecna żona – L. W.. Wnioskodawczyni w tym czasie cierpiała na (...) uległ pogorszeniu. Sporadycznie pomagała jedynie przy drobnych pracach w gospodarstwie rolnym. Wnioskodawczyni zaniedbywała też swoje codzienne obowiązki związane z wychowaniem małoletniego syna, czym także zajął się jej syn. Nie załatwiała spraw urzędowych oraz nie podejmowała decyzji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. (...) wnioskodawczyni próbowali ją przekonać do podjęcia leczenia (...) (częściowo zeznania wnioskodawczyni k. 42v, 122v a.s.; zeznania M. W. (1) k. 43v a.s.; zeznania L. W. k. 44 a.s.; zeznania M. M. k. 44v a.s.; zeznania S. K. k. 84-84v a.s.; zeznania M. W. (2) k. 86-87 a.s.).

K. W. podjęła leczenie (...) w dniu 3 lipca 2014 roku z rozpoznaniem(...) o niewielkim nasileniu nie uniemożliwiły jej wykonywania niezbędnych czynności związanych z samodzielnym prowadzeniem działalności gospodarczej i nie ograniczały jej zdolności do rozeznania sytuacji, w jakiej się znajdowała (opinia k. 110 a.s.).

Wnioskodawczyni w 2013 roku osiągnęła przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej w wysokości 151.211,64 złotych przy kosztach w wysokości 151.867,45 złotych (deklaracja k. 101 a.s.).

K. W. sporządziła oświadczenie o nie uzyskaniu dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej za 2013 rok, adresowane do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Oświadczenie datowane jest na dzień 26 kwietnia 2014 roku (oświadczenie k. 101 a.s.).

Z powodu niezłożenia zaświadczenia o kwocie należnego podatku dochodowego za rok 2013 od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej w terminie do dnia 31 maja 2014 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 10 czerwca 2014 roku stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników wnioskodawczyni od dnia 1 czerwca 2014 roku (decyzja k. 102 akt KRUS).

W uwagi na odwołanie wnioskodawczyni od powyższej decyzji sprawa została przekazana do Sądu Okręgowego w Lublinie, który wyrokiem z dnia 20 października 2015 roku, sygn. akt VIII U 1651/14 oddalił odwołanie. Na skutek apelacji sprawę rozpoznał Sąd Apelacyjny w Lublinie, który wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2016 roku uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego oraz poprzedzającą go decyzję i przekazał sprawę organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że w treści odwołania, a następnie w toku rozprawy wnioskodawczyni zawarła wniosek o przywrócenie terminu do złożenia zaświadczenia, który powinien zostać rozpatrzony przez organ rentowy (wyrok SA wraz z uzasadnieniem k. 129-133, odwołanie k. 136 akt KRUS).

W wykonaniu powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, odmawiając wnioskodawczyni przywrócenia terminu do złożenia zaświadczenia o nieprzekroczeniu kwoty należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za rok 2013 (decyzja k. 159-160 akt KRUS).

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił na podstawie dowodów z zeznań wnioskodawczyni i zeznań świadków, a także na podstawie dowodów z dokumentów.

Zeznania świadków M. W. (1), L. W., M. M., M. W. (2) oraz S. K. Sąd obdarzył walorem wiarygodności. Wszyscy świadkowie zgodnie zeznawali, że od czasu choroby siostry wnioskodawczyni miała (...)i zaniedbującą wszelkie obowiązki. Wskazali, że podjęła leczenie (...), jednak już po terminie do złożenia zaświadczenia o kwocie należnego podatku dochodowego za 2013 rok. Potwierdzili również okoliczności związane z chorobą i śmiercią siostry wnioskodawczyni, co spowodowało konieczność świadczenia przez K. W. pomocy i brak zainteresowania własnym gospodarstwem i działalnością.

Oceniając zeznania świadków należało mieć jednak na uwadze, że mogły one dotyczyć jedynie zaobserwowanych przez nich zewnętrznych objawów zaburzeń wnioskodawczyni. Zeznania te nie mogą natomiast samoistnie świadczyć o niemożliwości podejmowania decyzji i dopełniania obowiązków urzędowych przez wnioskodawczynię, czego konsekwencją było nie złożenie w terminie odpowiedniego zaświadczenia.

W celu ustalenia powyższej kwestii Sąd, na wniosek pełnomocnika wnioskodawczyni, dopuścił dowód z opinii biegłego lekarza psychiatry B. S., która w opinii z dnia 30 stycznia 2018 roku wprost wskazała, że w spornym okresie zaburzenia wnioskodawczyni nie uniemożliwiały jej wykonywania niezbędnych czynności związanych z samodzielnym prowadzeniem działalności gospodarczej i nie ograniczały jej zdolności do rozeznania sytuacji, w jakiej się znajdowała (k. 110 a.s.). Opinia potwierdziła zatem, że pomimo zaistniałych okoliczności wnioskodawczyni mogła w terminie złożyć zaświadczenie o kwocie podatku dochodowego. Żadna ze stron, w tym wnioskodawczyni reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, nie złożyła zastrzeżeń do opinii.

Biorąc pod uwagę opinię Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawczyni w części, w której twierdziła o braku świadomości o złożeniu oświadczenia do końca maja. W świetle złożonej opinii wnioskodawczyni mogła dopełnić ten obowiązek tym bardziej, że leczenie (...)podjęła lipcu 2014 roku, a więc już po przekroczeniu terminu.

Twierdzeniom wnioskodawczyni w tym zakresie przeczy również treść innych dokumentów, które stały się podstawą ustaleń faktycznych. Przynajmniej we wniosku o wpis do (...) wnioskodawczyni wprost wskazała, że chce kontynuować ubezpieczenie społeczne rolników. Następnie ubezpieczenie rolnicze zostało potwierdzone decyzją z dnia 11 lutego 2013 roku, która zawiera wyraźną informację o konieczności złożenia zaświadczenia. Z tych względów

należało wyprowadzić wniosek, że wnioskodawczyni zdawała sobie sprawę ze swoich obowiązków tym bardziej, że decyzja z odpowiednim pouczeniem została wydana jeszcze przed problemami zdrowotnymi spowodowanymi chorobą siostry. Co więcej, w dniu 26 kwietnia 2014 roku, a więc przed upływem terminu, wnioskodawczyni sporządziła oświadczenie o nie uzyskaniu dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej. Skoro sporządziła takie oświadczenie to miała świadomość, że dokument należy złożyć w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Rozumiała zatem w jakiej znajdowała się sytuacji.

Sąd Okręgowy w Lublinie rozważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 5a ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 5a ust. 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336, tekst jedn. ze zm.) rolnik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekracza kwoty wskazanej w obwieszczeniu ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. W 2013 roku była to kwota 3.092 złote (obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi w sprawie rocznej kwoty granicznej z dnia 18 kwietnia 2013 roku, M. P. z 2013 r., poz. 353).

Jak stanowi art. 5a ust. 4 cytowanej ustawy zaświadczenie albo oświadczenie, że nie została przekroczona kwota podatku dochodowego, o której mowa w ust. 1 pkt 5, rolnik lub domownik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą, podlegający ubezpieczeniu, obowiązany jest także złożyć w Kasie do dnia 31 maja każdego roku podatkowego. Jednocześnie zgodnie z ust. 6 przepisu niezłożenie takiego zaświadczenia albo oświadczenia, lub niezachowanie terminu do jego złożenia jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia z dniem, do którego rolnik obowiązany był złożyć zaświadczenie albo oświadczenie w Kasie, chyba że ten rolnik zaprzestał prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w sposób trwały lub okresowy przed upływem terminu na złożenie tego zaświadczenia albo oświadczenia.

Na podstawie art. 5a ust. 7 termin do złożenia zaświadczenia albo oświadczenia mogą zostać przywrócone na wniosek zainteresowanego rolnika, jeżeli ten rolnik udowodni, że niezachowanie terminu nastąpiło wskutek zdarzeń losowych.

W rozpatrywanej sprawie organ rentowy doszedł do przekonania, że okoliczności przedstawione przez wnioskodawczynię nie stanowią zdarzeń losowych uzasadniających przywrócenie terminu do złożenia zaświadczenia albo oświadczenia.

Powyższa kwestia „zdarzeń losowych”, stojących na przeszkodzie terminowemu dopełnieniu obowiązku złożenia zaświadczenia albo oświadczenia jest niedookreślona w ustawie i wskazuje na szeroki zakres pojęcia. Oznacza to, że organ rentowy lub sąd rozpoznający sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych musi za każdym razem indywidualnie ocenić, czy w ustalonym stanie faktycznym niezłożenie zaświadczenia albo oświadczenia było spowodowane zdarzeniami losowymi. W świetle poglądów orzecznictwa takie zdarzenie jest nadzwyczajnym, niepewnym i niezależnym od woli ubezpieczonego zdarzeniem, którego nie mógł on przewidzieć i którego nastąpieniu nie mógł zapobiec, pomimo zachowania wymaganej w danych okolicznościach staranności (wyrok SA w Lublinie z dnia 30 marca 2017 r., III AUa 1118/16, Lex nr 2278227). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2016 roku, w sprawie II UK 176/14 (Legalis nr 1443227) wskazał, że pojęcia tego nie można ograniczyć do przypadków siły wyższej oraz do klęsk i innych wydarzeń spowodowanych działaniem żywiołów lub sił przyrody. Należałoby więc przyjąć, że do kategorii zdarzeń losowych zaliczyć trzeba także zdarzenia związane z działaniami ludzkimi, jak na przykład nagła i nieprzewidziana choroba, przestępstwo, czy wypadek komunikacyjny. Należy jednak podkreślić, że nieznanymi przepisów prawa ani niezawinięciem ubezpieczonego w niedochowaniu ustawowego terminu nie może być utożsamiane ze zdarzeniem losowym.

Co istotne, przy ocenie tego elementu należy mieć na uwadze obiektywny, zewnętrzny charakter zdarzenia losowego w stosunku do rolnika. Ponadto między zdarzeniem losowym a naruszeniem terminu musi istnieć zarówno związek przyczynowy, jak i funkcjonalny. Oznacza to, że o ile wystąpienie takiego zdarzenia pozostaje poza sferą przeżyć ubezpieczonego, to jednak relacja zachodząca pomiędzy nim a bezskutecznym upływem terminu podlega każdorazowemu wartościowaniu. Co więcej ustawodawca zmanifestował konieczność udowodnienia, a nie jedynie uprawdopodobnienia, przez rolnika wskazanych okoliczności (wyrok SA w Białymstoku z dnia 14 stycznia 2014 r., III AUa 542/13, Legalis nr 992596).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpatrywanej sprawy Sąd Okręgowy zgodził się ze stanowiskiem organu rentowego, zgodnie z którym podnoszone przez wnioskodawczynię okoliczności nie mogą stanowić zdarzeń losowych usprawiedliwiających przekroczenie terminu do złożenia odpowiedniego zaświadczenia. Wnioskodawczyni nie udowodniła, aby stan jej zdrowia (...) związany z przeżyciem nieuleczalnej choroby i śmierci siostry – wraz z wszystkimi konsekwencjami w postaci konieczności pomocy siostrze w wychowaniu dzieci i prowadzeniu domu – spowodował przekroczenie terminu. Niewątpliwie przytaczane przez nią okoliczności stanowiły zdarzenia losowe, jednak brak jest związku pomiędzy nimi, a niezłożeniem zaświadczenia. Ocenę taką potwierdza przede wszystkim opinia biegłego sądowego lekarza psychiatry, który co prawda potwierdził wystąpienie zaburzeń zdrowotnym, jednak nie w stopniu powodującym brak świadomości wnioskodawczyni co do swojej sytuacji. K. W. mogła podejmować czynności związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, a niewielkie nasilenie objawów(...) nie ograniczało jej rozeznania.

Jak wskazano wyżej nieznanomość prawa, czy też brak zrozumienia pouczenia również nie jest przesłanką przywrócenia terminu. Pomimo tego, analizując zgromadzoną dokumentację Sąd uznał, że wnioskodawczyni wiedziała o konieczności dopełnienia obowiązku przedłożenia zaświadczenia albo oświadczenia, skoro zdecydowała się na podjęcie pozarolniczej działalności gospodarczej z jednoczesnym pozostaniem w rolniczym systemie ubezpieczeń społecznych. Co więcej wnioskodawczyni sporządziła wymagane oświadczenie na dzień 26 kwietnia 2014 roku, co wprost świadczy o świadomości konieczności dopełnienia obowiązku.

Przy ocenie nie bez znaczenia jest też długi termin do złożenia oświadczenia, który wynosi 5 miesięcy po zakończeniu danego roku podatkowego, tj. do dnia 31 maja roku następnego. Co prawda przez cały ten czas siostra wnioskodawczyni chorowała, w tym również była hospitalizowana, jednak wnioskodawczyni była zdolna do załatwiania spraw urzędowych, wypełniania i składania stosownych wniosków i dokumentów w Urzędzie Skarbowym oraz KRUS. Świadczy o tym chociażby oświadczenie z dnia 26 kwietnia 2014 roku.

Mając na uwadze całokształt okoliczności Sąd doszedł do przekonania, że wnioskodawczyni była w stanie do dnia 31 maja 2014 roku złożyć stosowne zaświadczenie lub oświadczenie o rocznej kwocie granicznej. Przytaczane przez nią argumenty nie świadczą o braku możliwości dopełnienia takiego obowiązku. Z tego względu zaskarżona decyzja okazała się prawidłowa, a odwołanie należało oddalić.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy w Lublinie, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.